

Felsefe tarihine bakıldığında farklı dönemlerde farklı görüşlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Nitekim Skolastik Dönem sonunda da düşünceye ait unsurlarda değişiklikler olmuş, Rönesans ile başlayıp 17. yüzyılda pekişen yeni bir düşünce sistemi ortaya çıkmıştır. Modern düşünce denen bu yeni sistem inanç yerine akli temel almıştır.

1. Buna göre aşağıda yer alan ifadelerden hangisi modern düşüncenin özellikleri arasında yer almaz?

- A) Teoloji, felsefeye egemendir.
- B) Doğanın bilgisi aklın yasalarında mevcuttur.
- C) Toplumsal hayat dünyevidir.
- D) Birey ön plana çıkmıştır.
- E) Hukuk, devlete bağlıdır.

14. yüzyılda İtalya’da doğan, insanı evrende tek ve en yüce değer sayan, insanı geliştirme ve yüceltme amacını güden düşünce akımıdır. Kilise ve devlet baskısına dayanan Orta Çağ zihniyetine tepki olarak doğmuştur. İnsanın varlığını ve değerlerini düşüncenin odağına koyan, akli bütün sorunların çözümünde temel ilke olarak benimseyen Rönesans akımıdır.

2. Parçada sözü edilen akım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kartezyen felsefe
- B) Pozitivizm
- C) Rasyonalizm
- D) Realizm
- E) Hümanizm

Francis Bacon “Yeni Atlantis”, Campanella “Güneş Ülkesi” eserleriyle akıl ve yaratıcı düşünceyi birleştirerek yeni bir toplum düzeni hayal etmişlerdir. Tasarlanan düzende toplumlar özgürlükten, adaletten ve eşitlikten beslenirler. Bu yazarlar, hayal güçleriyle gerçekleşmesi mümkün olmayacak bir devlet ve toplum tasarımı ortaya koymuşlardır.

3. Bu parçada, siyaset felsefesinin aşağıdaki hangi temel kavramı ele alınmıştır?

- A) Devlet
- B) Bürokrasi
- C) Egemenlik
- D) Meşruiyet
- E) Ütopya

- I. Platon, Devlet
- II. Fârâbî, El Medinetü’l Fâzıla
- III. T. More, Ütopya
- IV. A. Huxley, Cesur Yeni Dünya
- V. G. Orwell, 1984

4. Yukarıda verilenlerden hangileri distopya örnekleridir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) III ve IV
- D) III, IV ve V
- E) IV ve V

5. Aşağıdaki ifadelerden hangisi 15-17. yüzyıl felsefesinin yeniden doğuş olarak adlandırılmasının nedenidir?

- A) Skolastik felsefenin akıl ve inanç tartışmalarından etkilenmesi
- B) İnançın bilgiyi tek başına mümkün kıldığı düşüncesinin benimsenmesi
- C) Antik Yunan felsefesinin ve akli temele alan yapısının yeniden ele alınması
- D) Din merkezli düşüncenin egemen olması
- E) İlk neden ve değişim düşüncesinin merkeze alınması

Bu felsefe, kesin bilginin varlığını ortaya koymaya çalışır. İnsanın akıl yoluyla kesin bilgilere ulaşabileceğini ve bu bilgilere dayanarak yaşamı boyunca elde ettiği bilgilerin doğruluğunu ortaya koyabileceğini iddia eder. Her türlü bilgidен şüphe duyarak yanılgılardan kurtulup sağlam bir temele ulaşmayı ve bu temele dayanarak doğru bilgiler ortaya koymaya çalışır. Başka bir ifadeyle, bilgilerden şüphe ederek kendisinden şüphe edilmeyen bilgilere ulaşmayı hedefler.

6. Parçada hakkında açıklama yapılan görüş ve filozof aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mantıkçı pozitivism- Carnap
- B) İdealizm – Platon
- C) Diyalektik idealizm – Hegel
- D) Eleştirel felsefe - Kant
- E) Kartezyen felsefe- Descartes

7. 15- 17. yüzyıl felsefesi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Felsefenin dünyevi bir nitelik kazandığı
- B) İnsanın ön plana çıkarıldığı
- C) Önceki dönem felsefesinden büyük oranda farklılaştığı
- D) Dünyanın anlaşılmasında mevcut kabullerin korunduğu
- E) Felsefenin ve tarihin merkezinde insanın olduğu

“Bilmek, egemen olmaktır.” Ne var ki nedensel yasaların bilgisine ulaşmanın önünde engeller bulunmaktadır. İnsan zihni boş düşüncelerle, kuruntularla dolup taşmaktadır. Bacon doğayı anlamaya çalışırken acele kestirimlerde bulunmamıza yol açan yanlış kanı ve önyargılara dayalı düşünceleri “zihnin putları” diye adlandırır. İnsanoğlu doğayı kendi gerçekliği içinde kavrayıp doğru bilgilere ulaşmak istiyorsa ilk yapması gereken şey, zihnine yer etmiş bu putlardan kurtulmaktır. Bu putlardan uzaklaşmadıkça doğaya egemen olma ülküsü boş bir hayalden öteye geçemez.

8. Bacon’ın bu görüşlerinden hareketle aşağıdaki yargılardan hangisi söylenemez?

- A) Doğayı olduğu gibi bilmek güçtür.
- B) Bilgi insana güç kazandırır.
- C) Doğayı bilmek için zihnimizdeki engellerden kurtulmamız gerekir.
- D) Zihnimizdeki kanılar doğayı anlamayı kolaylaştırır.
- E) İnsanın doğaya egemen olma ülküsü vardır.

“Düşünüyorum, öyleyse varım.” Descartes’ın apaçık bir şekilde kabul ettiği bir bilgidir. O, bu doğru bilgiye ulaşana kadar çevresindeki her şeyden şüphe etmiştir ve en sonunda şüphe edemeyeceği tek şey bulmuştur ki; o da düşünmekte olduğudur. Böylece önce kendi varoluşunu kanıtlamış, sonra da diğer varlıkların varlığından emin olmuştur.

9. Buna göre Descartes için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Apaçık bir bilgiye ulaşmıştır.
- B) Şüpheyi bir amaç olarak kullanmıştır.
- C)Varoluşunu, düşünmekte olduğu fikrine dayanarak temellendirmiştir.
- D) Şüpheyi doğru bilgiye ulaşmada yöntem olarak kullanmıştır.
- E) Başlangıçta her şeyden şüphe duymuştur.

Kant bilginin kaynağına ilişkin görüşünü; “Görüsüz kavramlar boş, kavramsız görüşler kördür.” sözüyle açıklar.

10. Buna göre bilgilerimizin kaynağı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Tecrübe
- B) Sezgi
- C) Duyu verileri
- D) Akıl ve deney
- E) Sezgi ve akıl

Hobbes'a göre "İnsan insanın kurdudur." Bunun sonucu olarak da doğa ya da savaş durumunda hep şiddetli ölüm korkusu ve tehlikesi vardır ve insan hayatı yalnız, yoksul, kötü, vahşi ve kısa sürer. İnsanlar dünya nimetlerinden daha fazla yararlanmak için birbirleriyle savaşmak durumundadır. Bunun sonucu olarak bir arada yaşayabilmek ve dünya nimetlerinden daha fazla yararlanmak için bir düzen arayışına yönelmişlerdir. Böylece savaşma yetkisini ve gücünü, otoritesini kabul edecekleri bir kişi veya kuruma vermişlerdir ve ortak bir iradeyi temsil eden devlet oluşmuştur.

11. Buna göre, devletin ortaya çıkması ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) İnsanlar başka topluluklar üzerinde güç kazanmak amaçlı birlik oluşturmuştur.
- B) İnsanlar, aralarındaki güç mücadelelerini bir üstün güce devretmek üzere anlaşmıştır.
- C) İnsanlar, tüm siyasi kurumların üzerinde tanrısal devlet kurmak amacıyla birleşmiştir.
- D) İnsanlar, ortak mutluluk ve ideallerini gerçekleştirmek için bir güç birliği oluşturmuştur.
- E) İnsanlar erdemlerini korumak amacıyla güç birliği oluşturmuştur

12. Aşağıdakilerden hangisi 18-19. yüzyıl felsefesini ortaya çıkaran unsurlardan biri olamaz?

- A) Rönesans ve Reform hareketlerinin toplumsal yapıyı etkilemesi
- B) Siyasi ve dinî otoritelerin sorgulanması
- C) Bilim ve felsefede yaşanan gelişmelerin, insanın doğaya bakışını değiştirmesi
- D) Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi'ne bağlı problemlerin tartışılması
- E) Akıl ve inanç tartışmalarının ön plana çıkması

15 - 17. yüzyıl felsefesi döneminde yapılan bilimsel çalışmalar Aydınlanma düşünürlerinin bakış açısına ve bu doğrultudaki çabasına yön vermiştir. Aydınlanma düşünürleri, doğaya yönelik bilimsel açıklamaların benzerini bireysel ve toplumsal alanda oluşturma amacı gütmüşlerdir. Bunun sonucunda Aydınlanma düşünürleri doğa bilimlerindeki başarıları sosyal ve politik alana yaymayı başarmıştır.

13. Bu parçadan hareketle Aydınlanma düşünürleriyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Toplumsal kurumların düzenlenmesinde kutsal kitabı temele almışlardır.
- B) Metafizik ve fizik dünya arasında bağ kurmaya çalışmışlardır.
- C) Geleneklere bağlılığın toplumsal yaşamda mutluluğu getireceğini iddia etmişlerdir.
- D) Toplumsal kurumları eleştiriye tabi tutarak rasyonel bir düzen anlayışını savunmuşlardır.
- E) Dünyayı anlamada insan aklının yetersiz olduğunu düşünmüşlerdir.

14. "Kant 'Aydınlanma Nedir' adlı yapıtında Aydınlanma'yı şöyle tanımlar: "Aydınlanma insanın kendi suçu ile düşmüş olduğu bir ergin olmayış durumundan kurtulup aklını kendisinin kullanmaya başlamasıdır." Ona göre, insan bu duruma aklın kendisi yüzünden değil, onu kullanmaması yüzünden düşmüştür; çünkü insan şimdiye kadar aklını kendi başına kullanamamış, hep başkalarının kılavuzluğunu aramıştır." Bu parçadan yola çıkılarak Kant'ın aşağıdakilerden hangisini eleştirdiği söylenebilir?

- A) İnsanın aklını kullanma cesareti göstermemesini
- B) Bilgilerin sezgi yoluyla temellendirilmemesini
- C) Bilgilerin yalnızca akıl yoluyla açıklanmasını
- D) İnsan zihninin boş bir levha olarak görülmesini
- E) Doğuştan bir takım bilgilerin gelmesini

15. 18-19. yüzyılda aşağıdakilerden hangisinin öne çıkan bir problem olduğu söylenemez?

- A) Doğru bilginin kaynağı
- B) Birey-devlet ilişkisi
- C) Ahlakın ilkesi
- D) Varlığın oluşu
- E) Tanrı-varlık ilişkisi

"İnsan özgür doğar ama kendini zincire bağlanmış olarak bulur." diyen Rousseau, "Toplum Sözleşmesi" adlı eserinde insanın, devletin yasalarına itaat ederken aynı zamanda birlikte özgür yaşamanın olanağını sorgular. Bu sorunun çözümünü Rousseau bireyin kendisini bütün haklarıyla toplumun tümüne bağlamasında bulur. Bütünün iyiliğini göz önünde bulunduran bir duyguyla ve siyasi bilinçle topluma bağlanan birey, kaybettiği doğal özgürlüğünün yerine yasal özgürlüğü koyabilecektir.

16. Buna göre Rousseau için bireyin özgürlüğü aşağıdakilerden hangisiyle sağlanabilir?

- A) Doğa durumuna dönülmesiyle
- B) Genel iradeye bağlanmayla
- C) Kendi öz çıkarlarını gerçekleştirmesiyle
- D) Devletin başlı başına bir amaç olmasıyla
- E) Bireyin temel haklarından vazgeçmesiyle

17. Aşağıda verilen durumlardan hangisi Kant'ın ödev ahlakı anlayışıyla örtüşmektedir?

- A) Spor salonunda havuza bir çocuk düştü, arkadaşlarıma hava atmak için hemen suya atladım. İyi yüzme biliyorum, çocuğu havuzdan dışarı çıkardım.
- B) Spor salonunda havuza bir çocuk düştü, salondaki cankurtaran olduğum için suya atladım ve çocuğu havuzdan dışarı çıkardım.
- C) Spor salonunda havuza bir çocuk düştü, çocuğu kurtarmak amacıyla suya atladım ama çocuk paniğe kapıldığı için havuzdan dışarı çıkarmayı başaramadım.
- D) Spor salonunda havuza bir çocuk düştü, Tanrı'nın hayrını kazanmak için hemen suya atladım, yüzme bilmiyorum çok şükür havuz derin değilmiş, çocuğu havuzdan dışarı çıkardım.
- E) Spor salonunda havuza bir çocuk düştü, babası olduğum için hemen suya atladım iyi yüzme biliyorum, çocuğu havuzdan dışarı çıkardım.

Hegel, varlığın kendisini "Geist" (akıl/tin/ruh) olarak görür.

Ona göre Geist aşama aşama; evren, insan, toplum; son olarak da sanat, din ve felsefeye dönüşür. Tez, antitez, sentez diyalektiği içerisinde gerçekleşen bu değişim ve dönüşüm süreçleri Geist'in yapısındaki, kendini bilmeye ve gerçekleştirmeye zorlayan çelişkidir kaynaklanır.

18. Bu parçadan hareketle Hegel'in varlık anlayışı hakkında aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılamaz?

- A) Varlık olmak ile akıl özdeştir.
- B) Tarihsel her süreç Geist'in açılımıdır.
- C) Çatışmalar varlığın yapısından kaynaklanır.
- D) Bilimsellik, kendini bilmenin son aşamasıdır.
- E) Her sentez aşaması kendi çelişkisini üretir.

Zihnin kendisinde algıladığı ya da algının, düşüncenin ya da anlığın dolaysız nesnesi olan her şeye ide diyorum; zihnimizde herhangi bir ide üretme gücünü de, gücün bulunduğu nesnenin niteliği diyorum. "Locke"

19. Locke'un bu görüşleri aşağıdaki bilgi anlayışlarından hangisini savunduğunu göstermektedir?

- A) "Doğru bilginin kaynağı akıldır." diyen rasyonalizmi
- B) "Bilginin kaynağı deneydir." diyen empirizmi
- C) "Bilginin kaynağı hem akıl hem deneydir." diyen kriticizmi
- D) "Doğru bilgi olgusal bilgidir." diyen pozitivizmi
- E) "Fayda sağlayan bilgi doğrudur." diyen pragmatizmi

20. "Akıl hiçbir şeyi algılayamaz, duyular hiçbir şeyi düşünemez. Bilgi ancak bunların birleşik faaliyetinden doğar." diyen Kant, felsefe tarihi içerisindeki hangi iki görüşü uzlaştırmıştır?

- A) Fenomenoloji- Analitik felsefe
- B) Rasyonalizm- Empirizm
- C) Pozitivizm – Entüsyonizm
- D) Kriticizm- Pragmatizm
- E) Septisizm – Rasyonalizm

Erdal AYDEMİR
Felsefe Grubu Öğretmeni

Başarılar Dilerim
Not: Her Soru 5 Puandır.